

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2019/20:SfU1y

Utgiftsramar för utgiftsområdena 8 och 10–12

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget för 2020, finansplan och skattefrågor) samt de motioner som kan komma att väckas om inkomster och utgiftsramar som berör utskottets beredningsområde. Utskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen och motionerna som gäller utgiftsramen för 2020 samt de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 för utgiftsområdena 8 Migration, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Vidare yttrar sig utskottet om beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2020, beräkningen av budgetens inkomster för 2020 samt de preliminära beräkningarna av budgetens inkomster för 2021 och 2022 i de delar som avser utskottets beredningsområde. Utskottet yttrar sig även över ett förslag till lag om ändring i lagen (1998:1757) om förvaltning av vissa fonder inom socialförsäkringsområdet.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens proposition i dessa delar och avstyrker motionerna.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (M, SD, V, KD).

Utskottets överväganden

Utgiftsområde 8 Migration

Propositionen

I propositionens yrkande 6 i denna del föreslår regeringen att utgiftsramen för utgiftsområde 8 Migration ska uppgå till 11 446 213 000 kronor 2020. Regeringen föreslår vidare i yrkande 9 i denna del att utgifterna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete preliminärt beräknas till 10 372 miljoner kronor respektive 10 145 miljoner kronor för utgiftsområde 8.

Regeringen föreslår att medel avsätts för att täcka vissa kostnader som förutses med anledning av de förändringar av reglerna om eget boende för asylsökande som regeringen har föreslagit. Vidare anslår regeringen medel bl.a. för att den nuvarande förvarskapaciteten ska upprätthållas och för att förbättra migrationsdomstolarnas förutsättningar att avgöra asylmål.

Motionerna

I partimotion 2019/20:3060 yrkande 3 i denna del föreslår Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) att utgiftsramen för utgiftsområde 8 Migration för 2020 minskas med 599 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. I yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna anser att en återgång ska ske till de regler om anhöriginvandring som ursprungligen gällde i lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige och anger att partiets samlade politik i övrigt leder till besparingar, bl.a. genom ett minskat antal asylsökande. Samtidigt föreslås att ytterligare medel anslås dels till fler förvarsplatser, dels för att täcka domstolarnas kostnader för prövning av utlänningsmål.

I partimotion 2019/20:2682 yrkande 5 i denna del föreslår Jimmie Åkesson m.fl. (SD) att utgiftsramen för utgiftsområde 8 Migration för 2020 minskas med 664 299 000 kronor i förhållande till vad regeringen har föreslagit. I yrkande 7 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Med Sverigedemokraternas politik kan utgifterna inom utgiftsområdet minska genom lägre kostnader och färre inskrivna i mottagningssystemet samt genom att anslaget avseende migrationspolitiska åtgärder dras in i sin helhet. Motionärerna föreslår också besparingar hos Migrationsverket och att medlen till offentligt biträde i utlänningsärenden och till rättsliga biträden vid domstolsprövning minskas. Däremot föreslås att ytterligare medel avsätts för förvarsplatser, återvandring, avarbetning av utlänningsmål samt för utresor för avvisade och utvisade personer.

I partimotion 2019/20:2915 yrkande 7 i denna del föreslår Jonas Sjöstedt m.fl. (V) att utgiftsramen för utgiftsområde 8 Migration för 2020 minskas med 693 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. I yrkande 8 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna föreslår en amnesti för ensamkommande barn och unga. En sådan amnesti anges leda till minskade kostnader för ersättningar och boende, domstolsprövningar i utlänningsmål samt offentliga och rättsliga biträden, och även till en ökad kostnad hos Migrationsverket. Motionärerna avvisar regeringens satsning på förvar och aviserade ändring av möjligheten att ordna eget boende under asyltiden, vilket leder till besparingar. Det gör även en minskad användning av tvångsutvisningar, vilket föreslås. För att förkorta handläggningstiderna hos Migrationsverket och domstolarna föreslår motionärerna förstärkningar.

I partimotion 2019/20:3341 yrkande 3 i denna del föreslår Ebba Busch Thor m.fl. (KD) att utgiftsramen för utgiftsområde 8 Migration för 2020 ska ökas med 98 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. I yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna föreslår fler förvarsplatser och en resursförstärkning hos migrationsdomstolarna i syfte att förkorta handläggningstiderna, vilket leder till den föreslagna ökningen.

I följande tabeller redovisas dels förslaget till utgiftsram för utgiftsområdet för 2020, dels förslaget till preliminära utgiftsramar för åren därefter.

Förslag till utgiftsram för utgiftsområde 8

Tusental kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2020	11 446 213	-599 000	-664 299	-693 000	+98 000

Förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 8

Miljoner kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2021	10 372	-1 564	-3 681	-1 402	+98
2022	10 145	-2 073	-5 082	-2 466	+98

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen har avsatt medel för att reformera reglerna om möjligheten för asylsökande att ordna eget boende under asyltiden. Regeringen anger att grunden för detta är att möjligheten att fritt välja boende riskerar att leda till negativa sociala konsekvenser. Utskottet välkomnar detta initiativ. Utskottet kommer att behandla förslaget i betänkande 2019/20:SfU11. Utskottet ser även positivt på att regeringen tillför medel för att förbättra förutsättningarna för migrationsdomstolarna att avgöra fler asylmål.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 8 Migration för 2020 samt de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för åren därefter i enlighet med budgetpropositionen. Motionsförslagen bör avstyrkas i motsvarande delar.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Propositionen

I propositionens yrkande 6 i denna del föreslår regeringen att utgiftsramen för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ska uppgå till 95 705 843 000 kronor 2020. Regeringen föreslår även i yrkande 9 i denna del att utgifterna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete preliminärt beräknas till 94 268 respektive 93 341 miljoner kronor för utgiftsområde 10.

Regeringen föreslår i propositionen att det ska införas en skyldighet i lag för landstingen att erbjuda koordineringsinsatser till sjukskrivna personer. Koordineringsinsatserna ska ges efter behov inom hälso- och sjukvården för att främja patienternas återgång till eller inträde i arbete. Landstingen återförs 361 000 000 kronor fr.o.m. 2020 (utg.omr. 25). Finansieringen sker genom att anslaget 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen (utg.omr. 10) minskas med motsvarande belopp.

Motionerna

I partimotion 2019/20:3060 yrkande 3 i denna del föreslår Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) att utgiftsramen för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning för 2020 minskas med 10 206 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna vill bl.a. sänka taket i sjukförsäkringen och återinföra en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen. Vidare vill motionärerna att det ska införas en karensdag vid övergången från sjuklön till sjukpenning, dvs. vid dag 15, och en sänkt ersättningsgrad inom sjukpenningen. Dessutom anser motionärerna att kraven ska skärpas för kvalificeringen till aktivitets- och sjukersättningen.

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) föreslår i partimotion 2019/20:2682 yrkande 5 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2020 höjs med 5 038 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 7 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna anser att en försäkrad som är sjukskriven från dag 180 fram till dag 365 enbart ska prövas mot yrken inom sitt kompetensområde. När det gäller sjukersättning vill motionärerna att den tillfälliga sjukersättningen ska

återinföras samt att garantinivån ska höjas för en försäkrad som är kroniskt sjuk med 300 kronor per månad och att den högsta ersättningsbara boendekostnaden i bostadstillägget ska höjas till 6 000 kronor per månad. Kvalificeringsregeln för flyktingar anser motionärerna ska avskaffas. När det gäller handikappersättning vill motionärerna att rätten till ersättning för rena hjälpbehov ska återinföras. Vidare vill motionärerna bl.a. att kvaliteten i arbetet och samordningen mellan aktörerna i sjukskrivningsprocessen ska stärkas, och att Försäkringskassans kompetens ska stärkas inom området psykisk ohälsa. Motionärerna anser även att det ska införas ett nytt anslag, Sjuklön för små företag, för att företag ska kunna göra avdrag för sjuklönekostnader med maximalt 29 089 kronor per år.

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2019/20:2915 yrkande 7 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2020 ska höjas med 5 078 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 8 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna anser att det ska införas en särskild åldersfaktor i sjukförsäkringen där den försäkrade ska kunna få sjukpenning utan att prövas mot hela arbetsmarknaden. Vidare anser motionärerna att möjligheterna att få sjukersättning ska förlängas till 67 års ålder och att garantinivån ska höjas i aktivitets- och sjukersättningen.

I partimotion 2019/20:3341 yrkande 3 i denna del föreslår Ebba Bush Thor (KD) att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2020 minskar med 419 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Förslagen avser aktivitets- och sjukersättning, och motionärerna vill att garantinivån höjs med 2 000 kronor per person och år och att kvalificeringsregeln för flyktingar ska avskaffas. Utgifterna minskar till följd av förslag om sänkt tak i arbetslöshetsförsäkringen.

I följande tabeller redovisas dels förslaget till utgiftsram för utgiftsområdet för 2020, dels förslaget till preliminära utgiftsramar för åren därefter.

Förslag till utgiftsram för utgiftsområde 10

Tusental kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2020	95 705 843	-10 206 000	+5 038 000	+5 078 000	-419 000

Förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 10

Miljoner kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2021	94 268	-9 806	+5 897	+10 756	-6 335
2022	93 341	-9 706	+6 116	+10 856	-6 327

Utskottets ställningstagande

Socialförsäkringarna ger trygghet och motverkar ekonomisk utsatthet. Utskottet välkomnar att regeringen avsätter medel för att landstingen ska erbjuda koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter. Koordineringsinsatserna ska ges efter behov inom hälso- och sjukvården för att främja patienternas återgång till eller inträde i arbetslivet. Lagförslagen kommer att behandlas av utskottet i betänkande 2019/20:SfU1. Vidare ser utskottet positivt på att regeringen förstärker det försäkringsmedicinska stödet.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning för 2020 samt de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för åren därefter enligt budgetpropositionen. Motionsförslagen bör avstyrkas i motsvarande delar.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

I propositionens yrkande 6 i denna del föreslår regeringen att utgiftsramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ska uppgå till 36 542 396 000 kronor 2020. Regeringen föreslår även i yrkande 9 i denna del att utgifterna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete preliminärt beräknas till 35 676 respektive 35 579 miljoner kronor för utgiftsområde 11.

Motionerna

Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) föreslår i partimotion 2019/20:3060 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för 2020 minskas med 405 000 000 kronor. I yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna föreslår att undantaget för personer som kommit som flykting eller skyddsbehövande i kvalificeringsregeln för garantipension tas bort. Samma kvalificeringsregler ska gälla för alla. Anslagna medel för garantipension till ålderspension kan därför minskas och som en följd därav ökar utgifterna för äldreomsorgsstöd.

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) föreslår i partimotion 2019/20:2682 yrkande 5 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för 2020 ökas med 4 097 000 000 kronor. I yrkande 7 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna föreslår att garantipensionen höjs ytterligare. Som en följd av detta minskar utgifterna för bostadstillägg till pensionärer och äldreomsorgsstöd. Vidare föreslår motionärerna att rätten att tillgodoräkna sig år i hemlandet vad gäller

garantipension för den som invandrat till Sverige genom flyktingskäl eller övrigt skyddsbehov avskaffas. Motionärerna föreslår även att anslaget Efterlevandepensioner till vuxna minskas.

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2019/20:2915 yrkande 7 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ökas med 3 600 000 000 kronor. I yrkande 8 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna föreslår att garantipensionen höjs ytterligare. Som en följd av detta minskar utgifterna för bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd.

Ebba Busch Thor m.fl. (KD) föreslår i partimotion 2019/20:3341 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom minskas med 199 000 000 kronor. I yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna föreslår att hyrestaket i bostadstillägget för pensionärer höjs ytterligare. Som en följd av detta minskar utgifterna för äldreförsörjningsstödet. Vidare föreslår motionärerna att de särskilda reglerna om beräkning av försäkringstiden angående garantipension för personer som har beviljats uppehållstillstånd på grund av flyktingskäl, alternativt skyddsbehövande eller övrig skyddsbehövande tas bort. Därmed minskar utgifterna för garantipension till ålderspension och som en följd av detta ökar utgifterna för äldreförsörjningsstöd.

I följande tabeller redovisas dels förslaget till utgiftsram för utgiftsområdet för 2020, dels förslaget till preliminära utgiftsramar för åren därefter.

Förslag till utgiftsram för utgiftsområde 11

Tusental kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2020	36 542 396	-405 000	+4 097 000	+3 600 000	-199 000

Förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 11

Miljoner kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2021	35 676	-505	+4 177	+3 700	-99
2022	35 579	-505	+4 339	+3 800	+1

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringen avsätter medel för att förbättra grundskyddet för pensionärer genom att höja garantipensionen och bostadstillägget till pensionärer.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för 2020 samt de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för åren därefter enligt budgetpropositionen. Motionsförslagen bör avstyrkas i motsvarande delar.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

I propositionens yrkande 6 i denna del föreslår regeringen att utgiftsramen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ska uppgå till 101 430 320 000 kronor 2020. Regeringen föreslår även i yrkande 9 i denna del att utgifterna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete preliminärt beräknas till 103 485 respektive 106 031 miljoner kronor för utgiftsområde 12.

Vidare föreslår regeringen ändringar i socialförsäkringsbalken som bl.a. innebär att efterlevandestöd inte ska få lämnas för längre tid tillbaka än en månad före ansökningsmånaden.

Motionerna

Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) föreslår i partimotion 2019/20:3060 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn för 2020 minskas med 450 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna anser att flerbarnstillägg endast ska lämnas till den som är medborgare i Sverige eller som har arbete här. Vidare anser de att ensamkommande barn och ungdomar som bor i HVB-hem eller liknande inte ska ha rätt till efterlevandestöd.

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) föreslår i partimotion 2019/20:2682 yrkande 5 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn för 2020 ökas med 5 291 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I yrkande 7 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna anser att föräldrapenningen ska höjas från 80 till 85 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och att inkomsttaket ska höjas till tolv prisbasbelopp, att blivande mammor ska få rätt till tio dagars graviditetspenning innan födelsen och att det ska införas en lagstadgad rätt för båda föräldrarna att delta vid mödravårdsbesök från det att graviditeten är bekräftad. I övrigt anser motionärerna att adoptionsbidraget ska höjas med 10 000 kronor och att det för rätt till efterlevandestöd ska krävas bl.a. att barnet har svenskt medborgarskap eller EU/EES-medborgarskap samt att bostadsbidraget ska stärkas för familjer med svag ekonomi. Därutöver föreslår motionärerna att det införs ett nytt anslag, Bidrag till förstföderskor.

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2019/20:2915 yrkande 7 i denna del vad gäller utgiftsramen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ingen avvikelse i förhållande till regeringens förslag för 2020. I yrkande 8 i denna del lämnar däremot motionärerna förslag om de

preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Ebba Busch Thor m.fl. (KD) föreslår i partimotion 2019/20:3341 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn för 2020 ökas med 3 422 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. I yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motionärerna motsätter sig den begränsning av antalet dagar med föräldrapenning som gäller för nyanlända föräldrar med barn som är yngre än två år och vill att antalet barnrättsår ökas från fyra till fem samt att jämförelseinkomsten höjs från 75 till 85 procent. Vidare anser de att det barnrelaterade bostadsbidraget ska höjas med 200 kronor per månad för ett barn, med 400 kronor för två barn och med 600 kronor för tre eller fler barn.

I följande tabeller redovisas dels förslaget till utgiftsram för utgiftsområdet för 2020, dels förslaget till preliminära utgiftsramar för åren därefter.

Förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12

Tusental kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2020	101 430 320	-450 000	+5 291 000	0	+3 422 000

Förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 12

Miljoner kronor

År	Regeringen	M	SD	V	KD
2021	103 485	-250	+5 728	+100	+3 494
2022	106 031	-60	+5 808	+200	+3 505

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att regeringen nu har lämnat förslag om en förkortad retroaktivtid för utbetalning av efterlevandestöd. Genom förslaget kommer retroaktivtiden för utbetalning av förmånen att bli densamma som för underhållsstöd. Reglerna för stöd till barn till särlevande föräldrar och barn till avlidna föräldrar blir därmed mer enhetliga samtidigt som incitamenten att ansöka om den förmån som har längst retroaktivitet tas bort. Regeringens förslag kommer att behandlas av utskottet i betänkande 2019/20:SfU3.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn för 2020 samt de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för åren därefter i enlighet med budgetpropositionen. Motionsförslagen bör avstyrkas i motsvarande delar.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Propositionen

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget omfattar fördelningssystemet (inkomstpension och tilläggspension) och premiepensionssystemet (premiepension). I propositionens yrkande 8 föreslår regeringen att riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2020. Enligt regeringen uppgår det beräknade beloppet till 326 046 000 000 kronor.

Motionen

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) föreslår i partimotion 2019/20:2682 yrkande 6 att riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2020 och hänvisar till avsnitt 21.4 Den offentliga sektorns finanser. Motionärerna redovisar där ett ökat finansiellt sparande avseende ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget som i förhållande till regeringen är 1 635 000 000 kronor högre.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att invända mot regeringens förslag till beräkning av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2020. Socialförsäkringsutskottet föreslår därför att finansutskottet godkänner beräkningen.

Statsbudgetens inkomster

Propositionen

I propositionens yrkande 4 i denna del föreslår regeringen att riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2020. Intäkterna från de indirekta skatterna på arbete, där arbetsgivar- och egenavgifterna utgör den huvudsakliga delen, beräknas uppgå till ca 622 miljarder kronor.

I yrkande 5 i denna del föreslår regeringen att riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Intäkterna från de indirekta skatterna, huvudsakligen arbetsgivar- och egenavgifterna, beräknas uppgå till ca 639 respektive 660 miljarder kronor.

Därutöver föreslår regeringen en ändring i lagen (1998:1757) om förvaltning av vissa fonder inom socialförsäkringsområdet.

Ingångsavdrag

För att göra det mer attraktivt att anställa personer som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden och personer som länge stått utanför arbetsmarknaden

bedömer regeringen att ett ingångsavdrag bör införas. Avdraget innebär att arbetsgivare som anställer en person som omfattas av ingångsavdraget får nedsatta arbetsgivaravgifter under de 24 första månaderna av anställningen. Avdraget kommer enligt regeringen framför allt att omfatta unga personer som är nya på arbetsmarknaden och saknar högre utbildning, långtidsarbetslösa samt nyanlända som har uppehållstillstånd som skyddsbehövande och deras anhöriga.

Ingångsavdraget bedöms innebära en offentligfinansiell nettokostnad på 1,89 miljarder kronor 2020. För 2021 och 2022 bedöms den totala nettokostnaden uppgå till 4,81 respektive 6,26 miljarder kronor.

Förslaget är tänkt att träda i kraft den 1 juli 2020 och regeringen har för avsikt att under våren 2020 återkomma till riksdagen med ett förslag.

Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling

För att förbättra möjligheterna för företag att bedriva forskning och utveckling bedömer regeringen att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning eller utveckling bör förstärkas.

Förslaget bedöms leda till minskade intäkter från arbetsgivaravgifterna med 0,64 miljarder kronor 2020 och 0,85 miljarder kronor 2021 respektive 2022. Bolagsskattebasen beräknas öka i motsvarande omfattning vilket leder till ökade bolagsskatteintäkter, och att den offentligfinansiella nettoeffekten uppgår till -0,50 miljarder kronor 2020 och -0,67 miljarder kronor 2021 respektive 2022.

Förslaget är tänkt att träda i kraft den 1 april 2020, och regeringen har för avsikt att under våren 2020 återkomma till riksdagen med ett förslag.

Fiskarförsäkringsfonden

Regeringen föreslår att samtliga bestämmelser som gäller Fiskarförsäkringsfonden ska upphöra att gälla den 1 februari 2020. Fonden har inte någon kvarstående förpliktelse och bör avvecklas. Återstående fondmedel, ca 2,1 miljoner kronor, ska föras till inkomsttitel 2127 Inlevererat överskott av övriga myndigheter senast vid utgången av februari 2020.

Motionerna

Moderaterna

Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) föreslår i partimotion 2019/20:3060 yrkande 5 i denna del att riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2020 enligt förslag i motionen och ger regeringen till känna att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning. De indirekta skatterna på arbete föreslås öka med ca 4,6 miljarder kronor.

Vidare föreslås i yrkande 6 i denna del att riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete enligt förslag i motionen.

Motionärerna anser att växa-stödet och sommarjobbavdraget, dvs. nedsättningen för unga, ska avskaffas. Vidare säger de nej till införandet av ingångsavgifter och till förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning och utveckling.

Sverigedemokraterna

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) föreslår i partimotion 2019/20:2682 yrkande 3 i denna del att riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2020 enligt förslag i motionen och ger regeringen till känna att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning. De indirekta skatterna på arbete föreslås minska med ca 6,8 miljarder kronor.

I yrkande 4 i denna del föreslår motionärerna att riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete enligt förslag i motionen.

Motionärerna anser att den allmänna löneavgiften ska slopas för de första två anställda i samtliga företag upp till en lönesumma på 300 000 kronor per anställd och år från den 1 juli 2020.

Vänsterpartiet

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2019/20:2915 yrkande 5 i denna del att riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2020 enligt förslag i motionen och ger regeringen till känna att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning. De indirekta skatterna på arbete föreslås öka med ca 4,1 miljarder kronor.

I yrkande 6 i denna del föreslås att riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete enligt förslag i motionen.

Motionärerna motsätter sig den förlängning av växa-stödet från tolv till 24 månader som infördes den 1 augusti 2019 och vill slopa avgiftsnedsättningen för unga. Vidare avvisar de ingångsavgiften och den förstärkta nedsättningen för personer som arbetar med forskning och utveckling.

Kristdemokraterna

Ebba Busch Thor m.fl. (KD) föreslår i partimotion 2019/20:3341 yrkande 5 i denna del att riksdagen godkänner beräkningen av inkomster i statens budget för 2020 enligt förslag i motionen och ger regeringen till känna att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning. De indirekta skatterna på arbete föreslås öka med ca 2,9 miljarder kronor.

I yrkande 6 i denna del föreslår motionärerna att riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2021 och 2022 som riktlinje för regeringens budgetarbete enligt förslag i motionen.

Motionärerna säger nej till införandet av ett ingångsavgdrag och till det utökade växa-stödet. Vidare anser de att ersättningar upp till ett halvt prisbasbelopp ska vara avgiftsfria för alla ideella föreningar och inte bara för idrottsrörelsen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på de aviserade förslagen om ingångsavgdrag och förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling. Utskottet har tidigare framhållit principen om att det bör finnas ett samband mellan de socialavgifter som betalas och de förmåner som dessa avgifter är avsedda att finansiera men inser vikten av att avgifterna bör kunna användas för andra syften än de föreskrivna.

Vad nu sagts gäller framför allt det aviserade förslaget om ingångsavgdrag som innebär en hjälp bl.a. för vissa unga som är nya på arbetsmarknaden, långtidsarbetslösa och vissa nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Eftersom syftet är angeläget har utskottet inte något att invända mot förslaget.

När det gäller det aviserade förslaget om förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för de som arbetar med forskning eller utveckling kan utskottet dela regeringens bedömning att det finns skäl att förstärka nedsättningen.

Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom ett avskaffande av eller förändringar i övrigt av växa-stödet, där enmansföretag som anställer en person kan få en nedsättning av de sociala avgifterna, eller att slopa nedsättningen av avgifter för unga som fyllt 15 men inte 18 år. Inte heller anser utskottet att den allmänna löneavgiften ska slopas i vissa fall eller att den s.k. basbeloppsregeln för idrottsföreningar ska utvidgas till att omfatta alla ideella föreningar.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag till beräkning av budgetens inkomster när det gäller socialavgifterna för 2020 och den preliminära beräkningen av inkomsterna för 2021 och 2022. Vidare bör finansutskottet tillstyrka regeringens förslag om att avveckla Fiskarförsäkringsfonden.

Motionsförslagen bör därmed avstyrkas i motsvarande delar.

Stockholm den 22 oktober 2019

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Solveig Zander (C), Julia Kronlid (SD), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Barbro Westerholm (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Ann-Sofie Alm (M), Jennie Åfeldt (SD), Ida Gabrielsson (V) och Erica Nådin (S).

Avvikande meningar

1. Utgiftsramar för utgiftsområdena 8 och 10–12 samt inkomstberäkningen (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Katarina Brännström (M), Arin Karapet (M) och Ann-Sofie Alm (M) anför:

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2019/20:3060 yrkandena 3–6 i dessa delar. Regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

På utgiftsområde 8 leder vår samlade politik till besparingar bl.a. genom ett mindre antal asylsökande. En återgång bör vidare ske till de regler om anhöriginvandring som ursprungligen gällde i tillfälliga lagen. Samtidigt vill vi satsa på fler försvarsplatser och på domstolarnas prövning av utlänningsmål. Sammantaget leder våra förslag till att utgiftsramen minskar.

Inom utgiftsområde 10 föreslår vi också besparingar. Vi vill att taket ska sänkas och att den bortre tidsgränsen ska återinföras i sjukförsäkringen samt ersättningsnivåerna i sjukpenningen trappas av. Vi vill även att det ska införas en karensdag vid övergången från sjuklön till sjukpenning, dvs. vid dag 15. Vidare anser vi att kraven ska skärpas för kvalificering till aktivitets- och sjukersättning. Förslagen leder sammantaget till att utgiftsramen minskar.

Vad gäller utgiftsområde 11 anser vi att undantaget för personer som kommit som flykting eller skyddsbehövande i kvalificeringsregeln för garantipension bör tas bort. Samma kvalificeringsregler bör gälla för alla. Anslagna medel för garantipension till ålderspension kan därmed minskas och som en följd därav ökar anslagna medel för äldreförsörjningsstöd. Sammantaget minskar utgiftsramen för utgiftsområdet.

Våra förslag inom utgiftsområde 12 innebär att flerbarnstillägg endast ska lämnas till den som är medborgare i Sverige eller som har arbete här och att ensamkommande barn och ungdomar som bor i HVB-hem eller liknande inte ska ha rätt till efterlevandestöd. Sammantaget minskar utgiftsramen till följd av våra förslag.

Vad gäller statsbudgetens inkomster föreslår vi att växa-stödet och sommarjobbavdraget, dvs. nedsättningen för unga, avskaffas. Vidare motsätter vi oss ett införande av ingångsavdraget och en förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning eller utveckling. Sammantaget innebär förslagen att inkomsterna ökar.

2. Utgiftsramar för utgiftsområdena 8 och 10–12 samt inkomstberäkningen (SD)

Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD) anför:

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2019/20:2682 yrkandena 3–7 i dessa delar. Regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

Inom utgiftsområde 8 föreslår vi att anslaget för migrationspolitiska åtgärder dras in. Om vår politik genomfördes skulle det också leda till besparingar hos Migrationsverket, till färre inskrivna i mottagningssystemet samt till minskade utgifter för offentliga och rättsliga biträden. Vi vill dock att ytterligare medel avsätts för fler förvarsplatser, återvandring, avarbetning av utlänningsmål samt utresor för avvisade och utvisade. Sammantaget innebär våra förslag att utgiftsramen minskar.

Inom utgiftsområde 10 vill vi att en försäkrad som är sjukskriven från dag 180 fram till dag 365 enbart ska prövas mot yrken inom sitt kompetensområde. När det gäller sjukersättningen vill vi att garantinivån ska höjas för kroniskt sjuka med 300 kronor per månad och den högsta ersättningen för boendekostnaden i bostadstillägget höjas till 6 000 kronor per månad. Den tillfälliga sjukersättningen anser vi ska återinföras, medan kvalificeringsregeln för flyktingar ska avskaffas. Inom handikappersättningen vill vi återinföra rätten till ersättning för rena hjälpbehov. Vi anser också att kvaliteten och samordningen mellan aktörerna i rehabiliteringskedjan ska stärkas. Dessutom bör Försäkringskassans kompetens stärkas inom verksamhetsområdet för psykisk ohälsa. Vi vill också införa ett nytt anslag, Sjuklön för små företag. Våra förslag innebär sammantaget att utgiftsramen för utgiftsområdet ökar.

När det gäller utgiftsområde 11 föreslår vi att garantipensionen höjs ytterligare. Därmed ökar anslagna medel för garantipension till ålderspension. Som en följd av detta minskas anslagen Bostadstillägg till pensionärer och Äldreförsörjningsstöd. Vidare anser vi att rätten att tillgodoräkna sig år i hemlandet vad gäller garantipensionens nivå för den som invandrat till Sverige av flyktingskäl eller övrigt skyddsbehov bör avskaffas. Vi föreslår även en minskning av anslaget Efterlevandepensionerna till vuxna. Sammantaget innebär våra förslag att utgiftsramen ökar.

Våra förslag inom utgiftsområde 12 innebär att föräldrapenningen höjs från 80 till 85 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och att inkomsttaket höjs till tolv prisbasbelopp, att blivande mammor ska få rätt till tio dagars graviditetspenning innan födelsen samt att det ska införas en lagstadgad rätt för båda föräldrarna att delta vid mödravårdsbesök från det att graviditeten är bekräftad. I övrigt föreslår vi att adoptionsbidraget höjs med 10 000 kronor och att det för rätt till efterlevandestöd ska krävas bl.a. att barnet har svenskt medborgarskap eller EU/EES-medborgarskap samt att bostadsbidraget ska stärkas för familjer med svag ekonomi. Därutöver föreslår vi att ett nytt anslag

införs, Bidrag till förstföderskor, för inköp av t.ex. bilbarnstol och barnvagn. Sammantaget ökar utgiftsramen till följd av våra förslag.

När det gäller statsbudgetens inkomster anser vi att den allmänna löneavgiften ska slopas för de första två anställda i samtliga företag upp till en lönesumma på 300 000 kronor per anställd och år från den 1 juli 2020. Förslaget får till följd att inkomsterna minskar.

3. Utgiftsramar för utgiftsområdena 8 och 10–12 samt inkomstberäkningen (V)

Ida Gabrielsson (V) anför:

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2019/20:2915 yrkandena 5–8 i dessa delar. Regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

Inom utgiftsområde 8 föreslår vi en amnesti för ensamkommande barn och unga. En sådan amnesti skulle medföra minskade kostnader inom flera anslag, men även vissa kostnadsökningar hos Migrationsverket. Vidare föreslår vi en minskad användning av tvångsutvisningar. Vi avvisar regeringens satsningar på förvar och den föreslagna ändringen av möjligheten att ordna eget boende under asyltiden. Vissa förstärkningar behövs för att förkorta handläggningstiderna hos Migrationsverket och domstolarna, men sammantaget leder våra förslag till besparingar på utgiftsområdet.

Vad gäller utgiftsområde 10 vill vi att det ska införas en särskild åldersfaktor i sjukförsäkringen och att det även ska vara möjligt att få sjukersättning till 67 års ålder. Vi föreslår också att garantinivån ska höjas i aktivitets- och sjukersättningen. Våra förslag innebär att utgiftsramen ökar.

I fråga om utgiftsområde 11 föreslår vi att garantipensionen höjs ytterligare. Som en följd av detta minskar utgifterna för bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd. Sammantaget innebär våra förslag att utgiftsramen ökar.

Beträffande utgiftsområde 12 har vi inte någon avvikelse i förhållande till regeringens förslag för 2020. För 2021 och 2022 anslår vi dock medel för att förstärka föräldraförsäkringen.

När det gäller statsbudgetens inkomster motsätter vi oss den förlängning av växa-stödet från tolv till 24 månader som infördes den 1 augusti 2019 och motsätter oss att avgiftsnedläggningen för unga avskaffas. Vidare avvisar vi ingångsavgiften och avgiftsnedläggningen för personer som arbetar med forskning eller utveckling. Sammantaget ökar inkomsterna till följd av våra förslag.

4. Utgiftsramar för utgiftsområdena 8 och 10–12 samt inkomstberäkningen (KD)

Hans Eklind (KD) anför:

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2019/20:3341 yrkandena 3–6 i dessa delar. Regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

Inom utgiftsområde 8 föreslår vi fler förvarsplatser och ett resurstillskott för att förkorta handläggningstiderna hos migrationsdomstolarna, vilket leder till att utgiftsramen ökar.

Ifråga om utgiftsområde 10 anser vi att garantinivån i aktivitets- och sjukersättningen ska höjas med 2 000 kronor per person och år samt att kvalificeringsregeln för flyktingar inom aktivitets- och sjukersättningen ska avskaffas. Utgifterna minskar till följd av förslagen om sänkt tak i arbetslöshetsförsäkringen. Våra förslag innebär sammantaget att utgiftsramen minskar.

Inom utgiftsområde 11 föreslår vi att hyrestaket i bostadstillägget för pensionärer höjs ytterligare. Som en följd av detta minskar utgifterna för äldre försörjningsstöd. Vidare föreslår vi att de särskilda reglerna om beräkning av försäkringstiden angående garantipension för personer som har beviljats uppehållstillstånd av flyktingskäl, alternativt skyddsbehövande eller övrig skyddsbehövande tas bort. Därmed minskar utgifterna för garantipension och som en följd av detta ökar utgifterna för äldre försörjningsstöd. Sammantaget innebär våra förslag att utgiftsramen minskar.

Våra förslag inom utgiftsområde 12 innebär att vi motsätter oss den begränsning av antalet dagar med föräldrapenning som gäller för nyanlända föräldrar med barn yngre än två år. Däremot vill vi öka antalet barnrättsår från fyra till fem samt höja jämförelseinkomsten från 75 till 85 procent. Vidare anser vi att det barnrelaterade bostadsbidraget ska höjas med 200 kronor per månad för ett barn, med 400 kronor för två barn och med 600 kronor för tre eller fler barn. Sammantaget ökar utgiftsramen till följd av våra förslag.

När det gäller statsbudgetens inkomster säger vi nej till införandet av ingångsavdrag och motsätter oss det utökade växa-stödet. Vidare anser vi att ersättningar upp till ett halvt prisbasbelopp ska vara avgiftsfria för alla ideella föreningar och inte bara för idrottsföreningar. Sammantaget ökar inkomsterna till följd av våra förslag.